

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΨΕΥΤΗ

Cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse. Accipe nunc quid postea Nasica fecerit. Paucis post diebus cum Ennius ad Nasicam venisset et eum a ianua quaereret, exclamavit Nasica se domi non esse, etsi domi erat. Tum Ennius indignatus quod Nasica tam aperte mentiebatur: “Quid?” inquit “Ego non cognosco vocem tuam?” Visne scire quid Nasica responderit? “Homo es impudens. Ego cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse; tu mihi ipsi non credis?”

Μετάφραση

Όταν ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικάς είχε έρθει (:πάει) στον ποιητή Έννιο και η υπηρέτρια είπε σ’ αυτόν, που ζητούσε τον Έννιο από την πόρτα, ότι αυτός δεν ήταν στο σπίτι, ο Νασικάς κατάλαβε ότι εκείνη το είπε αυτό κατά διαταγή του αφεντικού της κι ότι εκείνος ήταν μέσα. Μάθε τώρα τι έκανε έπειτα ο Νασικάς. Λίγες μέρες αργότερα, όταν ο Έννιος ήρθε (:πήγε) στο Νασικά και τον ζητούσε από την πόρτα, φώναξε ο Νασικάς ότι δεν ήταν στο σπίτι, αν και ήταν στο σπίτι. Τότε ο Έννιος αγανακτισμένος (:επειδή αγανάκτησε) αφού (: επειδή, που) ο Νασικάς έλεγε ψέματα τόσο φανερά, είπε: «Τι (λες); Δεν (ανα)γνωρίζω εγώ τη φωνή σου;» Θέλεις να μάθεις τι απάντησε ο Νασικάς; «Είσαι αναιδής άνθρωπος. Όταν εγώ σε ζητούσα, πίστεψα την υπηρέτριά σου ότι δεν ήσουν στο σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο;»

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ :

venio, veni, ventum, -ire 4 =έρχομαι, πηγαίνω, **quaero, quaesivi, quaesitum, -ere 3** =ζητώ,
***dico, dixi, dictum, -ere 3**=λέω,
***sum, fui, esse**=είμαι,
sentio, sensi, sensum, -ire 4=καταλαβαίνω,
***accipio, accepi, acceptum, -ere 3-15(ad+capio)**=παίρνω, μαθαίνω,
***facio, feci, factum, -ere 3 -15**=κάνω,
exclamo, -avi, -atum, -are 1=φωνάζω,
indignor, indignatus sum, indignatum, -ari 1 (αποθ)=αγανακτώ, οργίζομαι,
mentior, mentitus sum, mentitum, -iri 4 (αποθ)=λέω ψέματα,
***inquam(ελλειπτικό)**=λέω,
cognosco, cognovi, cognitum, -ere 3=(ανα)γνωρίζω,
***volo, volui, -, velle** =θέλω,
***scio, scivi, scitum, -ire 4** =ξέρω, μαθαίνω,
respondeo, respondi, responsum, -ere 2=απαντώ,
credo, credidi, creditum, -ere 3 =πιστεύω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ :

Α΄ ΚΛΙΣΗ :

Nasica, -ae =ο Νασικάς, **poeta, -ae** =ποιητής,
ancilla, -ae =υπηρέτρια, **ianua, -ae** =πόρτα

Β΄ ΚΛΙΣΗ :

P. : συντομογρ. του Publius=Πόπλιος,

***Cornelius, -ii/-i** κλητ.-i=Κορνήλιος ,

***Ennius, -ii/-i** , κλητ.-i=Έννιος,

***ostium, ii/i(O)**=πόρτα, είσοδος,

dominus, -i =κύριος, αφέντης

Γ΄ ΚΛΙΣΗ :

vox, vocis (Θ)=φωνή,

homo, -inis (A)=άνθρωπος, άνδρας

Δ΄ ΚΛΙΣΗ :

***domus, domus (Θ)**=οίκος, σπίτι

***iussus(A)**=διαταγή : απαντά μόνο η
αφαιρετική ενικού iussu=σύμφωνα με τη
διαταγή

Ε΄ ΚΛΙΣΗ :

dies, diei (A) =ημέρα

ΕΠΙΘΕΤΑ :

paucus, -a, -um (paucior, paucissimus)=λίγος,

impudens, -ntis (μονοκατάληκτο, Γ΄-

impudentior, impudentissimus)=αναιδής

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ :

intus=μέσα,

nunc =τώρα,

postea =έπειτα,

post (posterius, postremo/postumo)=μετά,

tum =τότε,

tam =τόσο,

aperte (apertius, apertissime)=φανερά

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ :

is, ea, id (οριστ.)= αυτός

ille, illa, illud(δεικτ) =εκείνος,

quis, quis, quid (ερωτ)=ποιος;

ego(προσ)=εγώ,

tuus, a, um(κτητ)=δικός σου,

ipse, ipsa, ipsum (οριστ.)=ο ίδιος

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ :

ad +ΑΙΤ= προς, σε (κιν. προς),

a/ab +ΑΦ=από

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ – ΜΟΡΙΑ :

Cum ιστορικός-διηγηματικός
(χρον)+υποτακτική : όταν, αφού

-que (συμπλ., εγκλιτικός) : και

et (συμπλ.): και

etsi (εναντ) : αν και

-ne (ερωτηματικό μόριο εγκλιτικό) : μήπως

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1. **Cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset:** δευτ. επιρρ. χρονική πρότ.· εισάγεται με τον ιστορικό cum, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διηγήσεις του παρελθόντος· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της κύριας και της δευτ. πρότ.· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής)· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (sensit) και δηλώνει το προτερόχρονο (στο παρελθόν)· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. του χρόνου στο sensit (της πρότ. 3).

venisset: ρήμ. • **P. Cornelius Nasica:** υποκ. του venisset • **ad Ennium:** εμπρόθ. προσδ. της κατεύθυνσης (σε πρόσωπο) στο venisset • **poetam:** παράθεση στο Ennium.

2. **(env. cum) ei(que) ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse:** δευτ. επιρρ. χρονική πρότ.· εισάγεται με τον ιστορικό cum, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διηγήσεις του παρελθόντος· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της κύριας και της δευτ. πρότ.· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής)· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (sensit) και δηλώνει το προτερόχρονο (στο παρελθόν)· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. του χρόνου στο sensit (της πρότ. 3).

dixisset: ρήμ. • **ancilla:** υποκ. του dixisset • **ei:** έμμεσο αντικ. του dixisset • **non esse:** ειδικό απαρέμφατο, άμεσο αντικ. του dixisset • **eum:** υποκ. του non esse (ετεροπροσωπία) • **domi:** (γενική ως) επιρρ. προσδ. της στάσης σε τόπο στο non esse • **quaerenti:** επιθετική μετοχή, επιθετικός προσδ. στο ei • **Ennium:** αντικ. της μετοχής quaerenti • **ab ostio:** εμπρόθ. προσδ. της τοπικής αφετηρίας στη μτχ. quaerenti.

3. **Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse:** κύρια πρότ. κρίσεως.

sensit: ρήμ. • **Nasica:** υποκ. του sensit • **dixisse / esse:** ειδικά απαρέμφατα, αντικείμεν. του sensit • **illam:** υποκ. του dixisse (ετεροπροσωπία) • **id:** αντικ. του dixisse • **iussu:** αφαιρετική του εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο dixisse • **domini:** γενική υποκειμενική στο iussu • **illum:** υποκ. του esse (ετεροπροσωπία) • **intus:** επιρρ. προσδ. που δηλώνει τη στάση σε τόπο στο esse.

4. **Accipe nunc:** κύρια πρότ. κρίσεως.

accipe: ρήμ. • **env. tu:** υποκ. του accipe • **nunc:** επιρρ. προσδ. του χρόνου στο accipe • **quid [...] fecerit** (πρότ. 5): δευτ. ουσιαστική πλάγια ερωτηματική προτ., αντικ. του accipe.

5. **quid postea Nasica fecerit:** δευτ. ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρότ. μερικής αγνοίας· εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτ. πρότ.· συγκεκριμένα, με υποτακτική παρακειμένου, γιατί

εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (accipe) και δηλώνει το προτερόχρονο (στο παρόν)· λειτουργεί ως αντικ. του accipe (της πρότ. 4).

fecerit: ρήμ. • **Nasica:** υποκ. του fecerit • **quid:** αντικ. του fecerit • **postea:** επιρρ. προσδ. του χρόνου στο fecerit.

6. **cum Ennius ad Nasicam venisset:** δευτ. επιρρ. χρονική πρότ.· εισάγεται με τον ιστορικό cum, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διηγήσεις του παρελθόντος· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της κύριας και της δευτ. πρότ.· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής)· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (exclamavit) και δηλώνει το προτερόχρονο (στο παρελθόν)· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. του χρόνου στο exclamavit (της πρότ. 8).

venisset: ρήμ. • **Ennius:** υποκ. του venisset • **ad Nasicam:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση (σε πρόσωπο) στο venisset • **post:** επιρρ. προσδ. του χρόνου στο venisset • **diebus:** αφαιρετική του μέτρου στο post (για τις ισοδύναμες εκφράσεις βλ. σελ. ...) • **paucis:** επιθετικός προσδ. στο diebus.

7. **et (env. cum) eum a ianua quaereret:** δευτ. επιρρ. χρονική πρότ.· εισάγεται με τον ιστορικό cum, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διηγήσεις του παρελθόντος· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της κύριας και της δευτ. πρότ.· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής)· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (exclamavit) και δηλώνει το σύγχρονο (στο παρελθόν)· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. του χρόνου στο exclamavit (της πρότ. 8).

quaereret: ρήμ. • **env. Ennius:** υποκ. του quaereret • **eum:** αντικ. του quaereret • **a ianua:** εμπρόθ. προσδ. της τοπικής αφετηρίας στο quaereret.

8. **Paucis post diebus, [...], exclamavit Nasica se domi non esse:** κύρια πρότ. κρίσεως.

exclamavit: ρήμ. • **Nasica:** υποκ. του exclamavit • **non esse:** ειδικό απαρέμφατο, αντικ. του exclamavit • **se:** υποκ. του non esse (ταυτοπροσωπία, λατινισμός) • **domi:** (γενική ως) επιρρ. προσδ. της στάσης σε τόπο στο non esse.

9. **etsi domi erat:** δευτ. επιρρ. εναντιωματική πρότ.· εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο etsi· εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μια πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης· συγκεκριμένα, εκφέρεται με οριστική παρατατικού, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. της εναντίωσης στο non esse (της πρότ. 8).

erat: ρήμ. • **env. Nasica:** υποκ. του erat • **domi:** (γενική ως επιρρ.) προσδ. της στάσης σε τόπο στο erat.

10. **Tum Ennius indignatus, [...], inquit:** κύρια πρότ. κρίσεως.

inquit: ρήμ. • **Ennius:** υποκ. του inquit • **indignatus:** αιτιολογική μτχ., συνημμένη στο υποκ. Ennius του inquit • **tum:** επιρρ. προσδ. του χρόνου στο inquit.

11. **quod Nasica tam aperte mentiebatur:** δευτ. ουσιαστική πρότ. που εκφράζει αιτία· εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quod· εκφέρεται με οριστική, γιατί

δηλώνει αιτιολογία αντικειμενικά αποδεκτή· χρόνου παρατατικού, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν (ή: γιατί δηλώνει διάρκεια στο παρελθόν)· λειτουργεί ως αντικ. της μτχ. indignatus (η οποία προέρχεται από ρήμα ψυχικού πάθους).

mentiebatur: ρήμ. • **Nasica:** υποκ. του mentiebatur • **aperte:** επιρρ. προσδ. του τρόπου στο mentiebatur • **tam:** επιρρ. προσδ. του ποσού στο aperte.

12. «**Quid (est)?**»: κύρια πρότ., ευθεία ερώτηση, μερικής αγνοίας.
ενν. **est:** ρήμ. • ενν. **tu:** υποκ. του est • **quid:** αντικ. του est.

13. «**Ego non cognosco vocem tuam?**»: κύρια πρότ., ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας απλή, χωρίς εισαγωγικό ερωτηματικό μόριο για έμφαση.
(non) **cognosco:** ρήμ. • **ego:** υποκ. του non cognosco • **vocem:** αντικ. του non cognosco • **tuam:** επιθετικός προσδ. στο vocem.

14. **Visne scire?**: κύρια πρότ., ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας απλή, στην οποία δε γνωρίζουμε την απάντηση που περιμένουμε (πραγματική ερώτηση).
vis: ρήμ. • ενν. **tu:** υποκ. του vis και του scire (ταυτοπροσωπία) • **scire:** τελικό απαρέμφατο, αντικ. του vis • **quid Nasica responderit** (πρότ. 15): δευτ. ουσιαστική πλάγια ερωτηματική προτ., αντικ. του scire.

15. **quid Nasica responderit:** δευτ. ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρότ., μερικής αγνοίας· εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενό της· συγκεκριμένα, με υποτακτική παρακειμένου, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (το απαρέμφατο scire, που λειτουργεί σαν αρκτικός χρόνος, γιατί εξαρτάται από το vis) και δηλώνει το προτερόχρονο (στο παρόν)· λειτουργεί ως αντικ. του scire (της πρότ. 14).
responderit: ρήμ. • **Nasica:** υποκ. του responderit • **quid:** αντικ. του responderit.

16. **Homo es impudens:** κύρια πρότ. κρίσεως.
es: ρήμ. • ενν. **tu:** υποκ. του es • **homo:** κατηγορούμενο στο ενν. υποκ. tu του es • **impudens:** επιθετικός προσδ. στο homo.

17. **cum te quaererem:** δευτ. επιρρ. χρονική πρότ.· εισάγεται με τον ιστορικό cum, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διηγήσεις του παρελθόντος· εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της κύριας και της δευτ. πρότ.· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής)· συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (credidi) και δηλώνει το σύγχρονο (στο παρελθόν)· λειτουργεί ως επιρρ. προσδ. του χρόνου στο credidi (της πρότ. 18).
quaererem: ρήμ. • ενν. **ego:** υποκ. του quaererem • **te:** αντικ. του quaererem.

18. **Ego, [...], ancillae tuae credidi te domi non esse:** κύρια πρότ. κρίσεως.
credidi: ρήμ. • **ego:** υποκ. του credidi • **ancillae:** έμμεσο αντικ. του credidi • **tuae:** επιθετικός προσδ. στο ancillae • **(non) esse:** ειδικό απαρέμφατο, άμεσο αντικ. του credidi • **te:** υποκ. του non esse (ετεροπροσωπία) • **domi:** γενική ως επιρρ. προσδ. της στάσης σε τόπο στο non esse.

19. **tu mihi ipsi non credis?**: κύρια πρότ., ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας απλή, χωρίς εισαγωγικό ερωτηματικό μόριο για έμφαση.
(non) credis: ρήμ. • **tu**: υποκ. του non credis • **mihi**: αντικ. του non credis • **ipsi**: επιθετικός προσδ. στο mihi.

Παραθετικά Επιθέτων

Β' Κλίση

Θετικός

paucus, -a, -um

Συγκριτικός

paucior, -ior, -ius

Υπερθετικός

paucissimus, -a, -um

Γ' Κλίση

impudens, -ens, -ens
(*-entis*)

impudentior, -ior, -ius

impudentissimus, -a, -um

ΜΑΘΗΜΑ 24

Ετυμολογικοί συσχετισμοί λατινικών λέξεων με λέξεις ελληνικές ή άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών

Publius Cornelius - Πόπλιος Κορνήλιος.

Nasica, Nasicam - Νασικάς.

Ennium, Ennius - Έννιος.

poetam - ποιέω-ώ· ποιητής, ποίηση· εκποίηση, προσποίηση.

venisset - βαίνω// (γαλλ.) avenue (= λεωφόρος) .

ancilla, ancillae - (αγγλ.) ancillary (= επικουρικός).

dixisset, dixisse - δείκ-νυμι (= δείχνω) // (γαλλ.) dictionnaire (= λεξικό), dictee (= ορθογραφία, υπαγόρευση).

domi, domini - δέμω, δόμος // δώμα, δωμάτιο, νεόδμητος// (γαλλ.) domestique (= εξημερωμένος), dominant (= j κυρίαρχος), dominer (= κυριαρχώ).

esse, erat, es - ειμί.

sensit - (γαλλ.) sentir (= αισθάνομαι, νιώθω), sensible (= ευαίσθητος)

intus - ένδον, εντός // (γαλλ.) interiorite (= εσωτερικότητα).

accipe - (γαλλ.) accepter (=δέχομαι)// (ιταλ.) capire (= καταλαβαίνω).

nunc- νυν.

fecerit - (αγγλ.) facts (= γεγονότα), factory (= εργοστάσιο).

paucis - (paulus) --+ παύρος (= λίγος).

diebus - (Ζεύς, γενική Διός) Δίας (ως «θεός του φωτός»).

ianua - Ianus (= Ιανός) > Ιανουάριος.

exclamavit - ρεκλάμα [< γαλλ. recla- me (= διαφήμιση)].

indignatus - (γαλλ.) dignite (= αξιοπρέπεια), αντιθ. indigne.

aperte - (ιταλ) aprire (= ανοίγω).

mentiebatur - μένος, μνήμη // (γαλλ.) mentir (= ψεύδομαι).

ego - έγώ.

cognosco - γι-γνώσκω.

vocem - (αγγλ) vocal (= φωνητικός), voice (= φωνή), revocation (= ανάκληση)// (γαλλ.) vocabilaire (= λεξιλόγιο).

vis(ne) - βούλομαι // (αγγλ.) volunteer (= εθελοντής).

scire - (γαλλ.) science (= επιστήμη), con-scient (= ειδήμων).

responderit - σπένδω, σπονδή· άσπονδος// (πορτογαλ) responder (= απαντώ).

Homo - ουμανισμός(< γαλλ).

impudens - (αγγλ) impudence (= αναίδεια) // (γαλλ.) pudique (= σεμνός, μετρίοφρων).

credidi, credis - (αγγλ) credible (= πιστευτός), αντιθ. incredible.